

MISAO S PROMATRAČNICE

Kriza civilizacije – potres vrijednosti

Silvio Koščak,
glavni i odgovorni urednik

Civilizacija u kojoj živimo nalazi se u nesigurnu, kriznu vremenu. No što je to kriza i gdje su njezini izvori? Je li moguć skori izlazak iz nje i, najvažnije, gdje je taj izlazak? Odgovori na ova pitanja više su nego zamršeni. Problem koji nam se izlaže putem medija puno je dublji. Nije riječ samo o jednomu vidu krize, na primjer o ekonomskoj krizi, ovdje možemo govoriti o krizi civilizacije kakvu poznajemo.

Civilizacija, kao ukupnost kulturnih i materijalnih dostignuća i razina društvenoga, ekonomskog, tehničkog, političkog i kulturnog razvoja ljudskog društva, i kriza koja označava težak, sveobuhvatan poremećaj u društvenomu, političkom i ekonomskom životu iz kojega je izlazak u pravilu vrlo težak i obično dugotrajan, najbolje opisuje sveobuhvatnost i nemjerljivost okolnosti u kojima se našlo naše društvo.

Promatrajući krizni trenutak društva možemo primijetiti njegovu sačinjenost od niza manjih potresa. Ne možemo s najvećim pouzdanjem ustanoviti koji od tih potresa uzrokuje nezaustavljiv plimni val koji se uvijek iznova povlači te udara sve razornijom snagom. Manji potresi djeluju gotovo ujednačeno i kao da jedan potiče djelovanje drugoga. Ipak, jedan od potresa čini se snažnijim od drugih; nazvat ćemo ga potresom vrijednosti.

U našem svijetu obezvrijeđenih vrijednosti važan je samo pojedinac kojemu je dana neograničena sloboda. U ovakvu svijetu vrijedi samo „ja“ kojega ne zanima osoba do njega. Pojedinac sve manje odgovara za svoje postupke. Takva

Promatrajući krizni trenutak društva možemo primijetiti njegovu sačinjenost od niza manjih potresa. Ne možemo s najvećim pouzdanjem ustanoviti koji od tih potresa uzrokuje nezaustavljiv plimni val koji se uvijek iznova povlači te udara sve razornijom snagom.

osoba može sebi dopustiti prodiranje u područje slobode osobe do sebe jer je to u interesu neograničene slobode, odnosno slobodne savjesti koja kao takva nema nikakvih ograda. Ova se slika može preslikati na nešto veće. Zbog svoje prirode spomenuto „ja“ nužno je upućeno na drugoga, no ovdje je to negativna upućenost koja drugoga sputava. Tako nastaje bolesna zajednica, nastaje bolesno „mi“ koje je zbog nepostojanja ograničenja u sebi neprestano sukobljeno. Takva zajednica, obilježili je nekim političkim ili društvenim pojmom, može sebi dopustiti ograničavanje slobode drugoj zajednici. Izbijaju tako „pravedni“ ratovi kojima se donosi novi „mir“, a sve iz sebičnih interesa.

Naš je trenutak obilježen napretkom znanosti. U svijetu pojedinaca s neograničenom slobodom znanost postaje poligon međusobnoga nadmetanja vrhunskih svjetskih umova koji u svome radu počinju izražavati frustracije te napokon od njih dolaze „otkrića“ koja ljudskom rodu donose samo patnju i nova pitanja. U tehnološkomu napretku civilizacije čovjek postaje hrpa molekula proizvedena za ugađanje samoj sebi. Bog je zamijenjen teorijom evolucije o kojoj se počinje govoriti kao o bogu. Tako je evolucija htjela da se iz jednostavnijih molekula stvore složenije, od tih složenijih ona je željela načiniti jednostavne organizme koje je svojevolljno odlučila udružiti kako bi nastali sve složeniji da bi naposljetku stvorila i čovjeka kao vrhunac svoga stvaranja.

Vjerske su zajednice postale nemoćne pred veličinom problema. Argumenti vjere sve su manje vjerodostojni. Čovjek, lobotomiran „znanstveno utemeljenom“ i „liberalnom“ mišlju, ne prihvaća

Naš je trenutak obilježen napretkom znanosti. U svijetu pojedinaca s neograničenom slobodom znanost postaje poligon međusobnoga nadmetanja vrhunskih svjetskih umova koji u svome radu počinju izražavati frustracije te napokon od njih dolaze „otkrića“ koja ljudskom rodu donose samo patnju i nova pitanja. U tehnološkomu napretku civilizacije čovjek postaje hrpa molekula proizvedena za ugađanje samoj sebi. Bog je zamijenjen teorijom evolucije o kojoj se počinje govoriti kao o bogu.

argumente čovjeka vjere jer mu je važan samo lagodan i hedonizmom obilježen život. „Vjera postaje kamen spoticanja. Više nego zanemarena, ona je suzbijana. Ono što je u Europi u tijeku jest otpadništvo od kršćanstva, bitka na svim frontovima, od politike do znanosti, od prava do običaja, gdje tradicionalna europska vjera, ona koja ju je držala na krštenju i stoljećima odgajala, dobiva odoru optuženika za zločine kao što su prijetnja laičkoj državi, sprječavanje društvenog suživota i protivljenje znanstvenom istraživanju. Zbirni rezultat jest da u Europi bez Boga Europljani žive bez identiteta.“ (Marcello Pera, „Zašto se trebamo zvati kršćanima. Liberalizam, Europa, etika“, str. 26.) Uči u raspravu sa znanstvenim fundamentalistima znači sebi i svojim stavovima potpisati samoubojstvo. Ovdje je riječ o fundamentalnu, lažnu sekularizmu koji prednost daje ateističkim vrijednostima i shvaćanjima potpuno isključujući religijske vrijednosti iz svih rasprava. Prirodna je znanost u svojim hipotezama pronašla boga koji je krajnje isključiv te se čini nemilosrdnim ubojicom pre-

ma svima koji ga ne slušaju. Prosječni građanin u tome izvrnutom svijetu postaje jedina zelena grana spasa na napola bolesnu stablu, no ona se ipak reže te propada cijelo stablo. „Borbeni je sekularizam, koji u modernoj Europi brojčano brzo raste u pogledu pristalica, pseudoreligija sa svojim čvrstim doktrinarnim načelima i moralnim normama te svojom vlastitom kulturom i simbolima. Poput ruskog komunizma u 20. stoljeću, i on tvrdi da posjeduje monopol na svjetonazor i postaje vrlo netolerantan na konkurenciju. Zbog toga vođe suvremenog sekularizma reagiraju neprijatno na religijske simbole i uzdržću na spominjanje Boga. ... Suvremeni borbeni sekularizam, poput ruskog boljševizma, vidi sebe kao pogled na svijet koji mora zamijeniti kršćanstvo. Stoga niti je neutralan niti je indiferentan prema kršćanstvu, već je prema njemu otvoreno neprijateljski raspoložen.“ Ovo zapažanje iznosi biskup Hilarije, „čovjek broj dva“ Ruske pravoslavne crkve, koje možemo čitati na stranicama „Glasa Koncila“ od 19. rujna

Zaboravili smo što znači oprostiti, a nasilne rekonstrukcije prošlosti te njezino jednostrano tumačenje samo pridonosi neopravdanju. Mladi se naraštaji utapaju u svijetu znanstveno-tehnološkoga napretka, stari se pak gube u apoteozama prošlih vremena, ljudi i događaja, koje mlade generacije ne zanimaju. Stvara se tako nepotreban jaz, a sve zbog naših vođa koji su u ovako izgubljenim ljudima počeli gledati svoje podanike.

2010. godine. Jednako tako možemo pročitati i riječi pape Benedikta XVI. koji primjećuje kako je „sekularizam sa zapadnjačkim pečatom različit, ali ne i manje opasan od marksizma“. Papa navodi kako „sekularizam nije više čimbenik neutralnosti koji otvara prostor slobode za sve. Promijenio se je u borbenu ideologiju i ne dopušta javni prostor katoličkoj i kršćanskoj viziji“.

Europski su kršćanski temelji postali optuženici kojima se pod stolom potpisuje smrtna osuda. Marcello Pera uviđa stranputice kojima nas vode nesigurni i izgubljeni europski lideri te shvaća važnost povratka kršćanskim temeljima. Naime, „u cijeloj se Europi proizvodi efekt bumeranga: što vladajući više ustraju na osnovi ideje liberalni smo pa smo stoga otvoreni, raspoloživi, snošljivi, permissivni, puni poštivanja svijju, gospodari samih sebe, to se više u njima stvaraju izgubljenost, nesigurnost, neugodnost i općenito zahtjev za moralnim i duhovnim uporištem te identitetom koji ponovno izranja temu vjere (i ulogu Crkve)“. (Marcello Pera, „Zašto se trebamo zvati kršćanima. Liberalizam, Europa, etika“, str. 25.)

Kršćani bi trebali postati glasnjivi. Boli činjenica da smo spremni u masi hrliti na hodočašća, a tako lako okrećemo leđa onomu tko želi obraniti naše stavove, samo da se more ne uzburka. Kao da se i mi vodimo nekom ispranom i nebrojeno puta prožvakanom mišlju koja je neprestano poticana vađenjem prošlih događaja koji tjeraju na neprestano obnavljanje starih osvetničkih težnja. Zaboravili smo što znači oprostiti, a nasilne rekonstrukcije prošlosti te njezino jednostrano tumačenje samo pridonosi

neopraštanju. Mladi se naraštaji utapaju u svijetu znanstveno-tehnološkoga napretka, stari se pak gube u apoteozama prošlih vremena, ljudi i događaja, koje mlade generacije ne zanimaju. Stvara se tako nepotreban jaz, a sve zbog naših vođa koji su u ovako izgubljenim ljudima počeli gledati svoje podanike.

Što nakon ovoga poručiti Hrvatskoj i njezinim građanima? Upozorenja o nesrljanju u maglu došla bi prekasno jer u magli smo odavno. Koliko nam je malo vremena bilo potrebno da se nakon krvavih borba za ono što je stoljećima bilo naše, a okrutno nam je oteto, podanički bacimo pod noge „većih“ od nas. Malo nam je bilo potrebno za prihvaćanje retorike takozvanih liberaliziranih, sekulariziranih, laiciziranih i ne znam kakvih sve ne „velikih“ pred kojima rasprodajemo zadnju kap vode, zadnji komadić zemlje i zadnju trunku ponosa samo kako bi nas prihvatili u okrilje svoje „obitelji“. Zar nam je takva bolesna obitelj potrebna? Velika Europa pred kojom pužemo već desetak godina, a zaboravljamo da smo odavno u njezinu srcu, nažalost samo geografski, zaboravila nas je na svome najvećem događaju početka svake nove godine. Valcer „Na lijepom plavom Dunavu“ na završetku Bečkoga novogodišnjeg koncerta prošle, 2010. godine, koji su u televizijskom prijenosu pratile snimke zemalja kroz koje ta rijeka prolazi, izdajnički su zaobišle naš komadić dunavskoga blaga. Jesmo li im tako maleni važni? Zle se sestre bave prevažnim pitanjima pa su zaobišle Pepeljugu koja im je stoljećima bila sluškinja...

Iako se nalazimo u sve gušćoj otrovnoj magli, ne svojom krivnjom, zašto ne bismo, kao nei-

skvareno, naivno dijete, koje je u razdoblju svoga intenzivna sazrijevanja, ponudili ranjenoj Europi eliksir vrijednosti, unatoč našim sve većim povodjenjem za svjetskim kretanjima, unatoč preuzimanju retorike „velikih“ te rastućoj želji da razrušimo sve staro blago koje nas je predstavljalo kao narod samo kako bismo se približili onima koji su sve svoje već razrušili, eliksir koji kod nas ipak nalazi oazu sigurnosti, no plamen požara potpuno ju je okružio i polako prodire u nju? Duboko u sebi naš trenutak, obilježen samo djelomično prikazanim problemima, vapi za Spasiteljem. Društvo nam je puno rana po kojima neprestano ruje pa one postaju sve krvavije i bolnije. Pogled nam se sve više spušta na blato iz kojega ne znamo izići. „Nisu dovoljne slobodne ustanove, slobodni suci i slobodan tisak. Nije dovoljno ni slobodno građansko društvo. Potrebno je da se u njemu poštvaju načela i vrijednote, i to ne samo kao izvanjske zakonske obveze, nego kao osobni i društveni običaji... Liberalni je ethos onaj koji izvire iz ideje o djeci – slici kršćanskoga Boga koji im daje osjećaj za istinu i slobodu, za autonomiju i vršenje njegove volje.“ (Marcello Pera, „Zašto se trebamo zvati kršćanima. Liberalizam, Europa, etika“, str. 49.)

Europa mora podići pognutu glavu i napokon prestati urlati samoj sebi u uši te čuti glas: „Dođite k meni svi vi umorni i opterećeni...“ Prihvatimo život i shvatimo da ima Onaj koji svu njegovu težinu može učiniti percem koje nosi vjetar. Moć gospodarenja nad ovim malenim, plavim kamenčićem što plovi svemirom, darovana nam je od Najvećega. Prestanimo se klanjati jedni drugima u iskazivanju lažnih veličina i poklonimo se zajedno pred Bogom koji će nam donijeti toliko željeno jedinstvo i mir.